

Perstorp

Rapport 2016:06

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheterna Perstorp 1 m fl.

Brännkyrka socken
Stockholms kommun
Södermanland

Lars Andersson

CC BY 04

Stockholms läns museum

Foto: Lars Andersson om inget annat anges.

Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2016

PERSTORP

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Lars Andersson

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr:	43112-13780-2016 (2016-05-20)
Stockholms läns museums dnr/projekt nr:	2016:081/5016005
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Stockholm
Socken:	Brännkyrka
Fastighet:	Perstorp 1 m fl
Fornlämning:	RAÄ 104:1
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Projektgrupp:	Lars Andersson (projektledare), Tina Mathisen (etapp 1) Tove Stjärna (etapp 2)
Uppdragsgivare:	Stockholms stad
Undersökningsperiod:	juni 2016 (etapp 1), augusti 2016 (etapp 2)
Arkivmaterial:	Stockholms läns museums arkiv
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs vid förundersökningen

INNEHÅLL

Administrativa uppgifter	4
Sammanfattning	6
Bakgrund	6
Syfte och frågeställningar	7
Genomförande	7
Resultat	7
Fornlämningsbild	7
Kart- och arkivstudier	9
Resultat av inventeringen - etapp 1	9
Resultat av sökschaktningen - etapp 2	9
Referenser	11
Bilaga. Schakt- och anläggningstabeller	12

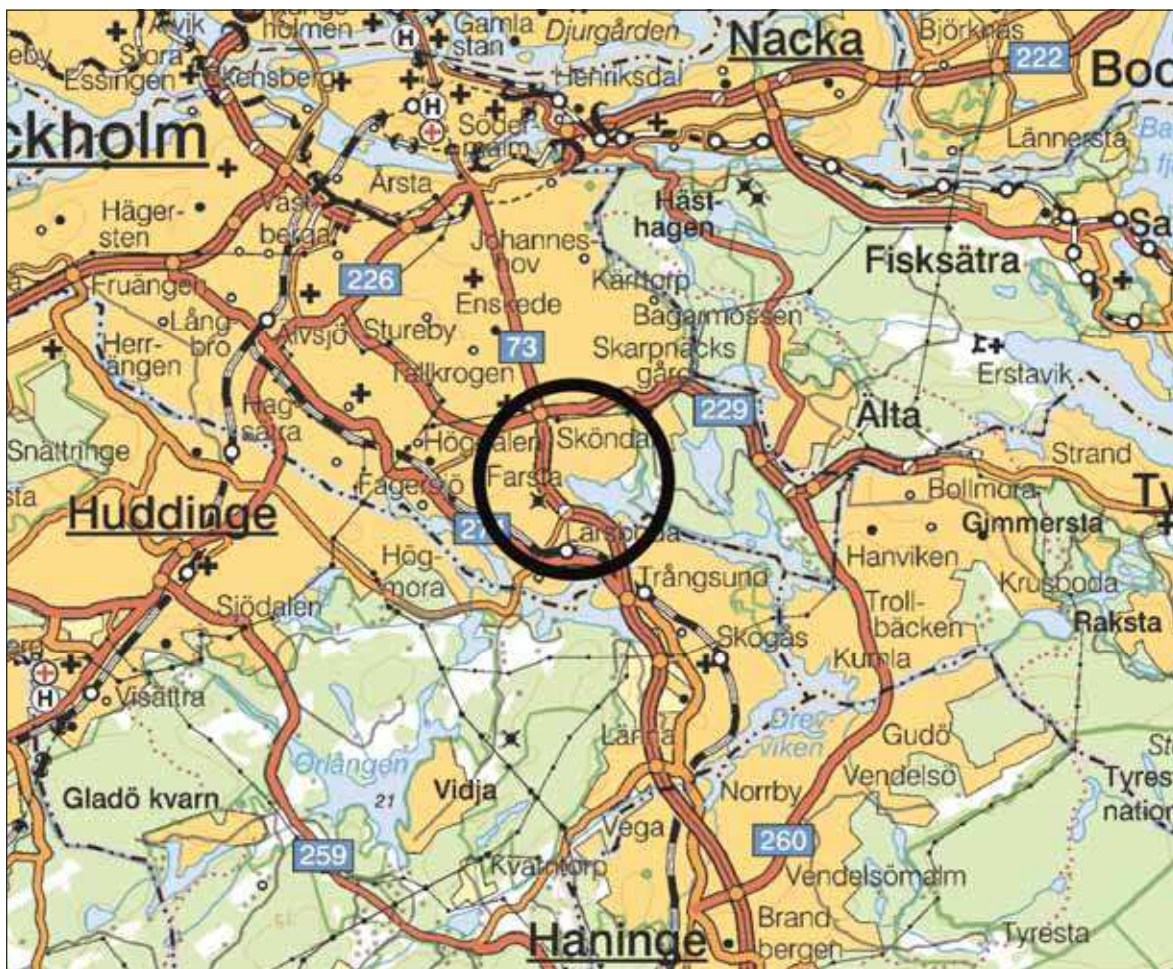

Fig. 1. Läget för utredningsområdet markerat på översiktskarta. Skala 1:200 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum har utfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Perstorp 1 m fl. Utredningen innefattade en etapp 1 med kart- och arkivanalys samt inventering och en etapp 2 med sökschaktning i avgränsande syfte mot undersökningsområdet (UO).

Vid inventeringen (etapp 1) framkom stensättningar invid den registrerade stensättningen RAÄ 104:1. Stensättningarna var belägna i direkt anslutning till UO och det bedömdes finnas risk för att ytterligare lämningar kunde vara belägna innanför UO (objekt 1). Därför utfördes en etapp 2 med sökschaktning. Vid sökschaktningen framkom dock inga ytterligare lämningar utöver de inventerade och lämningarna är avgränsade mot UO. Totalt framkom sju nya anläggningar där 4 bedöms vara säkra. Med den tidigare registrerade RAÄ 104:1 uppgår antalet anläggningar till minst 5 med ett inbördes avstånd på mindre än 20 m, vilket gör att lämningen faller under lämningstypen gravfält.

I övrigt framkom kartuppgifter om en bebyggelse benämnd "Grindstugan". Byggnaden skall ha legat på en plats som idag är exploaterad och inga lämningar finns kvar.

Bakgrund

Stockholms läns museum har utfört en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheterna Perstorp 1 m fl. Utredningen omfattade kart- och arkivanalys, inventering samt sökschaktning i avgränsande syfte mot UO. Utredningen beställdes och bekostades av Stockholms stad inför planläggning för bostäder.

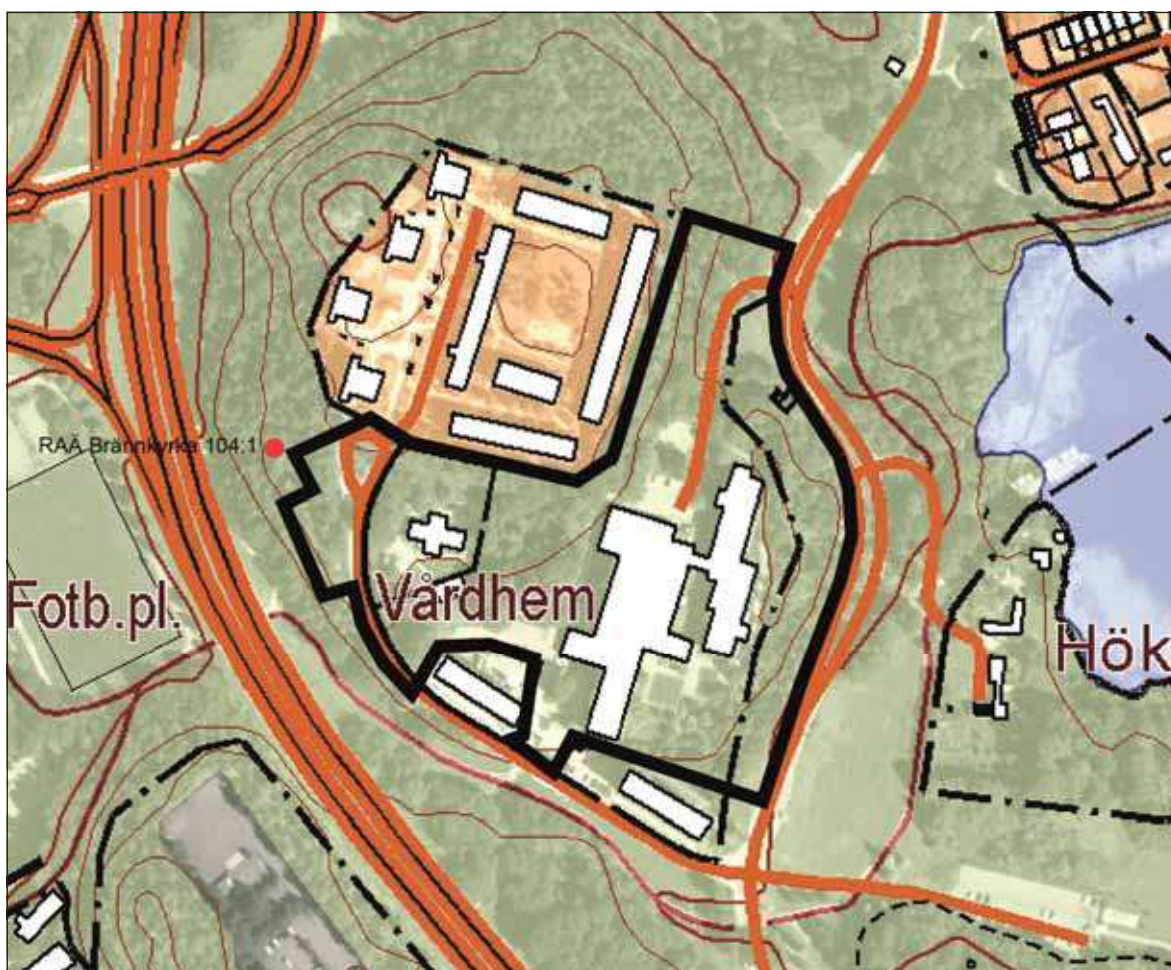

Fig. 2. Fastighetskartan med utredningsområdet markerat med svart linje. Registrerat läge för fornlämning RAÄ Brännkyrka 104:1 inför utredningen markerad som röd punkt. Skala 1:10 000.

Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen var att fastställa om tidigare ej kända fornlämningar finns inom utredningsområdet (UO). Efter muntlig redovisning för länsstyrelsen rörande resultaten av etapp 1 genomfördes under etapp 2 sökschaktning med grävmaskin i syfte att avgränsa RAÄ 104:1 samt intilliggande nyupptäckta lämningar mot UO.

Genomförande

Utredning omfattade en etapp 1 och 2. Etapp 1 innehöll en kart- och arkivstudie samt en fältinventering. Etapp 2 innehöll en sökschaktning intill den kända lämningen RAÄ 104:1 i syfte att avgränsa fornlämningen. Mellan etapperna skedde en muntlig och skriftlig avstämning med länsstyrelsen och Stockholms stad. Samtliga schakt återställdes efter undersökningen. Då stensättningarna ligger utanför UO utfördes ingen avtäckning av lämningarna.

Resultat

Fornlämningsbild

Utredningsområdet är beläget strax väster om sjön Drevviken strax söder om Stockholm i ett område med relativt hög exploateringsgrad. Inom UO finns idag Farsta sjukhem med byggnader från sent 1900-tal. Strax väst om UO löper väg 73 och mellan denna och UO finns ett bevarat naturstråk där RAÄ

Fig 3. Kartöversläg med karta från 1874 rektifierad mot dagens fastighetskarta. UO markerat med svart linje.. Skala 1:4000.

Brännkyrka 104:1 är belägen i direkt anslutning till gränsen mot UO. Fornlämningen var i fornminnesregistret (FMIS) inför utredningen registrerad som en rund flack stensättning med en storlek av 5 meter i diameter. Cirka 100 meter syd om UO är registrerad en fornlämningsliknande bildning (stensättningsliknande, RAÄ Brännkyrka 176:1) med den antikvariska bedömningen "övrig kulturhistorisk lämning" (ÖKL). Cirka 300 meter V om UO finns en skadad stensättning (RAÄ Brännkyrka 181:1) samt enligt FMIS svårbedömda terrasserings (RAÄ Brännkyrka 181:2, bedömd som ÖKL). Väst om dessa lämningar vidtar det på (huvudsakligen) 1950-talet exploaterade Farsta. Området inventerades förvisso 1929-1930 men det är rimligt att anta att lämningar trots detta kan ha försvunnit i samband med byg-

gandet av tätorten.

Cirka 100 meter öster om UO återfinns det äldre läget för Hökarängens gård med bevarade byggnader från 1800-talet. Gården omnämns redan på 1600-talet och tillhörde då Farsta gård (RAÄ bebyggelseregister). Mellan Hökarängen gård och UO löper den äldre landsvägen till Dalarö, idag benämnd som Persorpsvägen, med en sträckning som förändrats mycket lite sedan 1800-talet.

Kart- och arkivstudier

1874 års skifteskarta visar en byggnad benämnd "Grindstugan" belägen på platsen för dagens vårdhem. (fig. 3). På samma plats finns en bebyggelse benämnd "Ekberga" angiven på Häradsekonomiska kartan från år 1906. Marken har exploaterats kraftigt från 1960-talet och framåt och inga spår av den tidigare bebyggelsen finns kvar idag. RAÄ Brännkyrka 104:1 upptäcktes i samband med en inventering år 1981.

Resultat av inventering - etapp 1

Vid inventeringen påträffades flera anläggningar i anslutning till den registrerade stensättningen RAÄ Brännkyrka RAÄ 104:1. Anläggningarna bedömdes preliminärt utgöras av åtta stensättningar (inklusive

Fig. 4. RAÄ Brännkyrka 104:1 från NV vid inventeringen etapp 1. Till höger i bild syns arkeolog Tina Mathiesen.

RAÄ 104:1), varav tre bedömdes vara av osäker status. Anläggningarna är belägna på gränsen till, eller i direkt anslutning till, utredningsområdet (fig. 5). I övrigt observerades ingenting av antikvariskt intresse inom UO.

Resultat av sökschaktning/grävning—etapp 2

Utifrån resultatet av inventeringen bedömdes det finnas risk för ytterligare anläggningar dolda under mark innanför gränsen till UO. Därför gjordes en utredning etapp 2 omfattandes sökschaktning öster och intill de nypåträffade fornlämningarna. Vid sökschaktningen framkom inga ytterligare anläggningar och

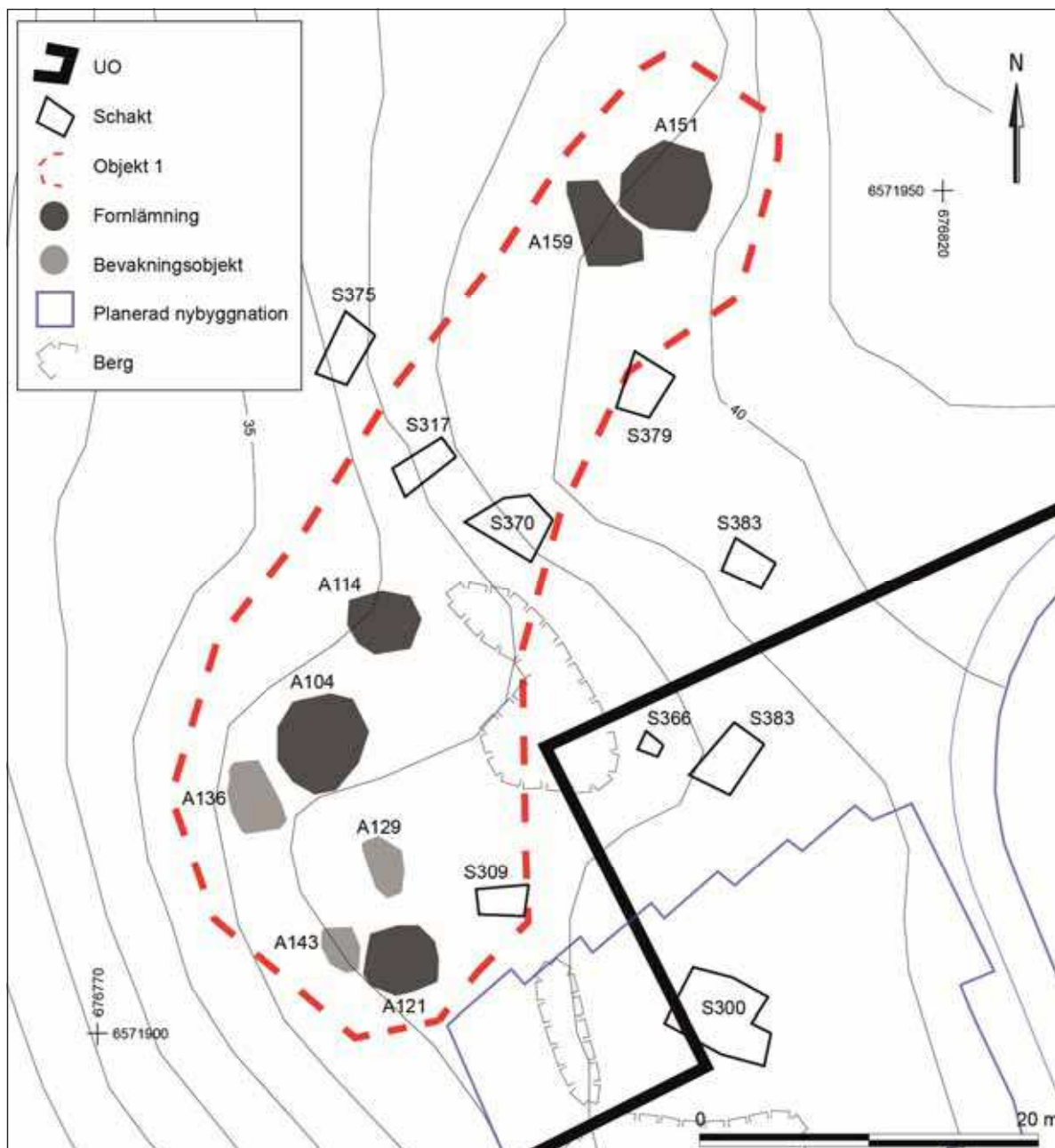

Fig. 5. Schakt- och anläggningsplan. Skala 1:400.

lämningarna kan därför anses vara avgränsade mot UO.

Vid utredningen har således fyra nya stensättningar samt tre fornlämningsliknande lämningar (eventuellt ytterligare stensättningar) framkommit i direkt anslutning till RAÄ Brännkyrka 104:1. De lämningarna är belägna på gränsen till eller direkt utanför UO (fig 5) och de fem stensättningarna utgör i enlighet med RAÄ:s lämningstyp lista ett gravfält (objekt 1). Gravfältet bedöms genom föreliggande utredning vara avgränsat mot väst, syd och öst. Mot syd och väst utgör topografin, med kraftigt sluttande partier, en naturlig avgränsning medan sökschaktning avgränsat lämningen mot öst. Observera dock att fornlämningen inte är avgränsad mot norr. För schakt- och anläggningsbeskrivningar se bilaga s. 12.

Referenser

RAÄ Bebyggelseregister www.raa.se/hitta-information/bebyggelseregistret/

Fornminnesregistret Forsök: <http://www.raa.se/hitta-information/fornsok-fmis/>

ATA: Antikvarisk Topografiska Arkivet. Storgatan 41. Stockholm.

Bilaga. Schakt- och anläggningstabeller

Objekt 1

Gravfält ca 17 x 50 m (SSV-NNÖ) bestående av ca 5-8 anläggningar (inkl RAÄ brännkyrka 104:1) Dessa utgörs av runda eller oregelbundet formade stensättningar. Stensättningarna är 2-5 m i diam. och 0,3-0,5 m höga. Samtliga är övertorvade. Beläget i västsluttning. Området är skogsbeväxt och med uppstickande hållmark samt delvis påverkat av sentida ingrepp. **Den antikvariska bedömningen är fornlämning.**

Enskilda anläggningar beskrivs nedan. Gravfältet är topografiskt avgränsat i V genom en brant sluttning, i S genom uppstickande berghäll och i Ö genom sökschaktsgrävning.

Anläggningar

ID	Lämningstyp	Beskrivning
A104	Stensättning	Rund, 5 m diam och 0,3 m h. Övertorvad. Något gropig yta och diffus begränsning i NNÖ. Beväxt med 1 tall samt 1 ekstubbe i kanten. (beskrivning från FMIS. RAÄ Brännkyrka 141:1).
A114	Stensättning	Rundad form, ca 5 m i diam. 0,3-0,4 m h. Övertorvad. Beväxt med 1 ek i NÖ.
A121	Stensättning	Rundad form, ca 5 m i diam. 0,4 m hög. Övertorvad. Belägen i västsluttning.
A129	Fornlämningsliknande lämning	Oregelbunden rundad form, Ca 3 m i diam, 0,3 m h. Övertorvad.
A136	Fornlämningsliknande lämning	Kan eventuellt höra till RAÄ 104:1. Oval N-S förhöjning, ca 2 x 1 m, och 0,2 m hög. Tycks utgöra en avsats eller terrassering till RAÄ 104:1.
A143	Fornlämningsliknande lämning	Oregelbunden rundad, ca 3 m i diam, 0,3-0,5 m h. Övertorvad. Belägen i V-sluttning.
A151	Stensättning	Stensättning. Rund. 5 m i diam, 0,5 m h med tydlig välvning. Enstaka uppstickande sten med en storlek av ca 0,3 m. Delvis belamrad med sentida sten i Ö.
A159	Stensättning	Oregelbunden, rundad, något oval form. Ca 2 x 2 m och 0,4 m h. Tydlig välvning. Övertorvad med uppstickande sten i NV.

Schakt

ID	Längd m	Bredd m	Djup m	Beskrivning
S300	6	4	0,15	Beläget direkt på en svag förhöjning. Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol. Underst delvis skärvad berghäll. Fynd av sentida glas.
S309	4	2	0,15	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S317	1	3	0,1	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S366	1	1	0,1	Förna. Berghäll direkt under.
S370	5	4	0,1	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S375	2	2	0,1	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S379	2	2	0,1	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S383	2	2	0,1	Fyllning av rödaktig mo, därunder podsol.
S387	2	2	0,1	Fyllning av morän med inslag av sentida moränliknande fyllnadsmaterial.

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

Stockholms läns museum, Järnvägsgatan 25, 131 54 Nacka, 08-586 194 00 www.stockholmslansmuseum.se